

Prilog 7a – Analiza brojeva u periodu 2012-2015

- EP, 1-2, januar-februar 2012.

Pojednostavljeno shvatanje tranzicije koje podrazumeva da je svaka privreda manje-više ista, koje je nametnuto u okviru koncepta neoliberalne ekonomske politike zasnovane na Vašingtonskom konsenzusu, predstavlja apstrakciju koja je suviše udaljena od stvarnosti. U ovom broju *Ekonomike preduzeća* izlažemo potpuno drugačiji koncept koji nazivamo „novi okvir vođenja ekonomskih politika“, a koji se prvenstveno fokusira na privrede u kasnijim fazama tranzicije. Novi okvir uzima u obzir niz logičkih odnosa koji su zapravo fundamentalni za ekonomski razvoj. U centru ovog koncepta su industrijske politike. Svi članci u ovom broju imaju isti ton konstruktivne kritike i upozoravaju da u uslovima tzv. „krize sa duplim dnom“ *status quo* u vođenju ekonomskih politika može dovesti privredu Srbije u veoma nepovoljan položaj.

U uvodnom članku *Lj. Madžar* sa zabrinutošću ukazuje na kritično stanje u kome se našla privreda Srbije, kao i na zauvek propuštene prilike. U skladu sa svojim neprocenjivim i ogromnim iskustvom u oblastima makroekonomske teorije i državne uprave, on najpotpunije od svih autora analizira položaj Srbije i pita se da li postoji ikakva nada da se može pronaći lak i blagovremen izlaz iz ove situacije. Zaključuje da je neuspešan i slab privredni razvoj u poslednjih dvadeset godina, koji je posledica nedostatka političkog kapaciteta, u velikoj meri dao negativan predznak šansama za oporavak ekonomije.

D. Đuričin i *I. Vuksanović* u svom članku pokazuju koliko je koncept vođenja makroekonomske i povezanih ekonomskih politika u Srbiji udaljen od osnovnih načela makroekonomske teorije i preporučenih rešenja. Autori smatraju da nastavak takvog pristupa u uslovima krize sa duplim dnom, koja je izvesna, dovodi privredu u začarani krug iz kojeg je teško zamisliti bezbolan izlaz. Takođe ističu da je krajnje vreme da se zaboravi na mantru o makroekonomskoj stabilnosti i fokus prebaci na industrijske politike i inteligentne investicije.

U svom članku *M. Labus* upozorava da bi u uslovima recesije trebalo preispitati opravdanost nastavka ekspanzivne fiskalne politike i restriktivne monetarne politike čiji su rezultati do sada bili nezadovoljavajući. Ne postoji opcija koja bi garantovala čudesne rezultate i siguran održiv rast, ali se alternative moraju razmotriti. Autor predlaže testiranje novokenzijanskog modela koordinacije fiskalne konsolidacije u kombinaciji sa monetarnom ekspanzijom.

Ekspanzivna fiskalna politika je takođe predmet članka čiji je autor *V. Vučković*. On analizira uticaj politike vođenja javnih finansija na privredu i makroekonomsku stabilnost okruženja u kome preduzeća posluju. Autor zaključuje da je ovaj uticaj izuzetno nepovoljan i da se, bez preduzimanja radikalnih reformi, buduće stanje može samo pogoršati.

J. Anastasijević i *V. Čupić* imaju za cilj da sagledaju širu perspektivu i uticaj finansijske integracije u okviru tzv. „Nove Evrope“ na buduće politike održivog rasta u Srbiji. Takođe, u svetlu trenutne recesije, autori identifikuju brojne rizike koji su posledica smanjene dostupnosti stranih izvora finansiranja i uticaja finansijske integracije na makroekonomsku stabilnost.

D. Vujović u svom članku daje pregled mogućih pristupa vođenju industrijskih politika i njihovoj novoj ulozi u privrednom razvoju u periodu posle krize. Uzimajući u obzir tržišne mogućnosti, ali i opasnosti koje sa sobom nose greške državne intervencije, on pokušava da pruži uvid u to kako stvoriti efikasan okvir za vođenje industrijskih politika.

E. Jakopin i *J. Bajec* skreću pažnju na neophodnost sprovođenja strukturnih reformi u prerađivačkoj industriji, što je glavni preduslov budućeg ekonomskog razvoja. Strukturne transformacije su usmerene na rešavanje problema male dodate vrednosti izvoza. U radu je istaknut značaj tri težišta promena koja se odnose na: redefinisane makroekonomske politike, razvoj dinamičkog preduzetništva i regionalne industrijske politike.

U svom članku *N. Popović* ukazuje na glavne prioritete u vođenju industrijskih politika u narednom periodu. Autor ističe značaj sektora kao što su petrohemija, agroindustrija, automobilska industrija, tekstilna industrija i industrija građevinskih materijala. Pored toga, smatra da je neophodno izvršiti postepeni prelazak sa proizvodnje radno-intenzivnih proizvoda niske dodate vrednosti na proizvodnju tehnološki-intenzivnih i na znanju zasnovanih proizvoda koji donose veći stepen dodate vrednosti.

Z. Njegovan objašnjava značaj adekvatno formulisane industrijske politike u oblasti agrarne privrede za dostizanje održivog ekonomskog razvoja u Srbiji. Autor opisuje brojne primere uspešne implementacije industrijskih politika koji bi mogli da posluže kao paradigma koju bi Srbija trebalo da sledi.

Turizam je svakako još jedan od sektora koji su od izuzetne važnosti za budući održivi razvoj. *G. Petković* i *R. Pindžo* u svom članku analiziraju napredak u razvoju ovog sektora na globalnom nivou i ukazuju na neophodnost prepoznavanja njegovog značaja za razvoj privrede od strane kreatora ekonomskih politika.

- EP, 3-4, mart-april 2012.

Prvi članak u ovom broju *Ekonomike preduzeća* analizira dva fundamentalna koncepta modernog menadžmenta – strategiju i organizacionu kulturu. U ovom članku, N. Janičijević istražuje njihov međusobni odnos i uticaj. Pokazano je da organizaciona kultura u velikoj meri utiče na proces formulisanja strategije, ali isto tako i na njenu implementaciju. Sa druge strane, autor objašnjava da izabrana strategija značajno utiče na jačanje ili promenu organizacione kulture.

U fokusu sledećeg članka je finansijski sektor i nova, promenjena regulativa formulisana u formi Bazel III standarda. J. Birovljev, M. Davidović i B. Štavljanin predstavljaju efekte novih strožijih kapitalnih zahteva na ekonomski rast. Autori iznose podatak da će povećanje kapitalnih zahteva, pored već prisutnog pada, rezultirati dodatnim smanjenjem svetskog BDP i ističu da će taj uticaj biti snažniji u zemljama u razvoju, naročito usled efekta prelivanja.

J. Perović u svom članku analizira izvršenje ugovora o franšizingu, distribuciji i finansijskom lizingu u svetlu novijeg razvoja srpskog ugovornog prava. U radu se ispituju pravila koja se odnose na određenje, sadržinu i formu pomenutih ugovora, najznačajnije obaveze ugovornih strana, osnovi za raskid ugovora, kao i osnovna pitanja u pogledu merodavnog prava i rešavanja sporova. Takođe, autorka predlaže optimalna rešenja za obezbeđenje uspešnog izvršenja ugovora.

Predmet članka čiji su autori B. Stojanović, J. Stanković i M. Randelović je konkurentnost Grada Niša i njegov potencijal za privlačenje stranih investitora. Autori analiziraju rezultate koje je grad ostvario u prethodnom periodu u pogledu broja i iznosa investicija, kao i njihov uticaj na privrednu aktivnost i povećanje zaposlenosti. U radu su takođe identifikovani ključni izvori konkurentne prednosti i načini za unapređenje konkurentnosti.

U svom članku, A. Nikolić, R. Tepavac i M. Jezdimirović analiziraju postojeće trendove u Evropskoj uniji kada su u pitanju budžetski deficit i javni dug. Autori prezentuju rezultate empirijskih istraživanja na ovom području i ukazuju na činjenicu da bi dužnička kriza mogla da doprinese formiranju čvršće unije evropskih država. Oni pokušavaju da sagledaju buduća kretanja imajući u vidu da su zemlje članice nedavno izrazile spremnost ka ustupanju dela svog fiskalnog suvereniteta pod rigoroznim programima fiskalne konsolidacije.

M. Anđelković Pešić, V. Janković Milić i A. Anđelković predstavljaju model zrelosti upravljanja poslovnim procesima koji omogućava dijagnostikovanje trenutnog stanja preduzeća, u smislu zastupljenosti i prihvaćenosti procesnog pristupa. Takođe je opisano stanje privrede Srbije uz pomoć dvodimenzionalnog modela koji uzima u obzir faktore kao što su strategija, upravljanje procesima, tehnologija, upravljanje ljudskim resursima i poslovna kultura. Na osnovu sprovedenog istraživanja autori zaključuju da je poslovna kultura najveća prepreka implementaciji modela upravljanja poslovnim procesima u preduzećima u Srbiji.

U članku čiji su autori Lj. Maksimović i M. Kostić analizirana su ograničenja u primeni pokazatelja koncentracije na primeru tržišta osiguranja u Srbiji, Hrvatskoj, Sloveniji, Rumuniji i Austriji. Analiza je pokazala da samostalna primena pokazatelja koncentracije ne daje validne rezultate i autori predlažu da je treba dopuniti kvalitativnim podacima koji se odnose na karakteristike tržišta, industrijsku tradiciju, barijere ulaska, ponašanje menadžera itd. Tek tada se može očekivati postizanje efikasnog sprovođenja antimonopolskih mera.

U poslednjem članku, čiji je autor M. Kržić, prezentovana je nova IT paradigma – oblak računara. Autor analizira različite prednosti koje donosi ovaj model, kao što su manji investicioni troškovi i značajno smanjenje operativnih troškova. U drugom delu članka izložen je koncept na kome počiva prva ponuda usluga u oblaku u Srbiji i regionu, koja je nastala kroz partnerstvo *Coming Computer Engineering-a* i *Telekoma Srbije*.

- EP, 5-6, septembar-oktobar 2012.

Ovaj broj *Ekonomike preduzeća* posvećen je analizi konkurentne pozicije privreda Jugoistočne Evrope, kao i traganju za mogućim načinima rešavanja najvećih problema i prelaska na trajektoriju održivog i prosperitetnog rasta.

U uvodnom članku, J. Mencinger upozorava na opasnost zabluda koje su ukorenjene u restriktivnoj antikriznoj retorici EU i strateškim dokumentima koji bi trebalo da dovedu do budućeg privrednog rasta koji će navodno proisteći iz, sa velikim entuzijazmom proklamovane, na znanju zasnovane konkurentnosti. On ističe da se usponi i padovi privredne aktivnosti objašnjavaju kretanjima agregatne tražnje, a ne restrikcijama na strani ponude, što dovodi u pitanje svrsishodnost novih strateških dokumenata u kojima je fokus na proizvodnji. Umesto da brine o tome kako podstaći tehnološki razvoj i povećati vrednost i konkurentnost svojih proizvoda, Evropska unija će na kraju morati da se bori da umani konkurentnost jeftinih „kineskih“ proizvoda. Autor skreće pažnju na činjenicu da je u deceniji pre krize većina radnih mesta izgubljena u prerađivačkoj industriji zbog težnje ka rastu zasnovanom na znanju i premeštanju proizvodnje u Kinu. On napominje da tehnološka promena utiče na stvaranje boljih poslova, a ne na otvaranje većeg broja radnih mesta, bar ne direktno. Sa druge strane, izgleda da se uzroci duboko ukorenjenih problema EU traže na pogrešnom mestu. Autor ističe da povećani javni rashodi nisu uzrok produžene i nerešene krize, koja je očigledno posledica potpuno drugih pogrešnih principa koji su

ustanovljeni i podsticani od strane neoklasičnog liberalnog kapitalizma. Naprotiv, javni sektor je postao suviše velik jer su države morale sprečiti finansijski kolaps koji je stvorila pohlepa privatnog finansijskog sektora, prekomerno izlaganje rizicima i neadekvatni mehanizmi kontrole.

Najveći deo ovog broja zauzima rubrika posvećena tranziciji i restrukturiranju koju čine četiri članka. *D. Đuričin* i *I. Vuksanović* nastavljaju svoju potragu za izvodljivim rešenjima za izlazak iz kombinovane krize u kojoj se Srbija nalazi poslednjih nekoliko godina, kao i za načinima dostizanja održivog rasta. Ogromnu opasnost za privredu predstavlja veliki sistemski rizik, koji je praktično nepremostiv za preduzeća i koji konstantno raste. Autori su svoju pažnju koncentrisali na pojedine komponente antikriznog programa koji bi trebalo da dovede do oporavka. Analizirani su potencijalni efekti rastuće uloge javnih preduzeća, posebno u sektoru energetike, i inteligentno upravljanje rizikom kao ključni alat mikroekonomske politike za uspostavljanje efikasnog korporativnog upravljanja u ovim preduzećima. Energetski sektor, kao najveći i najatraktivniji sektor iz perspektive buduće tražnje i prinosa, mogao bi da igra ključnu ulogu u podsticanju investicione ekspanzije u narednom periodu. Takođe naglašavaju da bi politika trebalo da olakša, odnosno da bude kamen temeljac napretka u Srbiji. Dobar politički sistem stvara pogodan ambijent u kome svi dobijaju, dok loš politički sistem uvodi društvo u začarani krug u kome su svi gubitnici.

Drugi članak u ovoj rubrici, čiji je autor *M. Vedriš*, upozorava na nepovratno izgubljeno vreme odlaganjem tranzicije i velikim političkim pritiscima na sam proces u regionu, umesto da je to dragoceno vreme iskorišćeno za razvoj jakih i otpornih nacionalnih privreda. Nema više vremena za gubljenje i autor predlaže šta se mora, ali šta se ne sme činiti, tj. koja ograničenja i zahtevi stoje pred Hrvatskom na putu stvaranja konkurentnosti. Deleći sličnu sudbinu kao i ostale zemlje Jugoistočne Evrope, Hrvatska se susrela sa brojnim razvojnim ograničenjima u različitim fazama procesa tranzicije. Ove zemlje zapravo ne poseduju konkurentne prednosti koje prema klasičnoj teoriji osiguravaju rast, a naročito prednosti koje proizilaze iz izuzetne geografske/geopolitičke pozicije. Dakle, autor ističe da sada predstoji najteži deo puta – izgradnja nacionalne konkurentne prednosti i privlačenje globalnih igrača. Pametna i jaka, a ne velika, država je od najvećeg značaja za uspeh na ovom putu.

U trećem članku *D. Vujović* se nadovezuje na istu temu i razmatra očiglednu eroziju konkurentnosti srpske privrede i predlaže paket mera ekonomske politike koji bi uspostavio nivo konkurentnosti koji je postojao pre izbijanja krize i podržao buduće institucionalne reforme i mere ekonomske politike neophodne za hvatanje koraka sa novim članicama EU i ostalim zemljama kandidatima. Autor je identifikovao ključna ograničenja dostizanja konkurentnosti i održivog rasta privrede Srbije koje bi trebalo jedno za drugim ukloniti da bi se pokrenuo izvozom orijentisan rast. On ističe da realni efektivni devizni kurs predstavlja neposredno efektivno ograničenje za konkurentnost i rast koje pod hitno mora biti uklonjeno, ali upozorava da nalaženje i održavanje ravnotežnog deviznog kursa ipak nije univerzalni lek koji će rešiti sve probleme razmenljivih sektora u Srbiji.

U članku čiji su autori *V. Vučković et al.* i koji pripada rubrici Finansije razmatraju se alternativni aranžmani finansiranja poput *debt-to-equity swap*, faktoringa, sporazumnog finansijskog restrukturiranja, ali i alternativni okviri finansiranja kao što su razvojna banka i preduzetni kapital. Autori smatraju da će u budućem periodu tradicionalni izvori finansiranja postati sve manje i manje dostupni i sve skuplji za realnu ekonomiju, najviše zbog produžetka recesije i većeg interesovanja komercijalnih banaka za druge oblike investiranja. Da bi se srpskim preduzećima omogućio pristup novim oblicima finansiranja i podstakao ekonomski rast, neophodno je prilagođavanje regulative u ovim oblastima.

U drugom članku u rubrici Finansije *T. Domazet* iznosi mišljenje koje je sasvim različito od stava *J. Mencinger* a i smatra da znanje i nematerijalna aktiva dele najvažniju ulogu u podsticanju privrednog rasta i društvenih promena u regionu. Autor predviđa da će nova ekonomska paradigma u najvećoj meri biti zasnovana na investicijama u obrazovanje i širenje znanja, sve u cilju obezbeđenja održivog privrednog rasta. Razvoj nematerijalne aktive treba da unapredi konkurentnost proizvoda koji dolaze iz regiona JIE. Preduslov za postizanje navedenog cilja je bliža regionalna saradnja. Finansiranje ove saradnje je takođe pitanje od velikog značaja. Jedan od njegovih predloga je osnivanje JIE agrobanke koja bi podržala razvoj konkurentne poljoprivrede i izvoz regionalnih proizvoda na tržište EU.

U poslednjem članku posvećenom tranziciji i restrukturiranju *A. Trbović et al.* analiziraju ulogu metalske i elektronske industrije u privredi Srbije. Autori smatraju da izvoz ovih industrija ima dobru osnovu za dalji rast, a blizina tržišta EU i povoljni trgovinski režim uspostavljen nakon 2000. godine smatra se ključnom konkurentskom prednošću. Najveći konkurentski nedostatak je taj što firme iz metalske i elektronske industrije imaju probleme sa finansiranjem, što za ishod ima nedovoljno ulaganje u nove tehnologije i inovacije. Oni takođe ističu da su postojanje jaza u osposobljenosti radne snage i nedovoljno razvijena infrastruktura ograničenja koja će predstavljati najveće izazove u budućnosti.

- EP, 7-8, novembar-decembar 2012.

Ovaj broj *Ekonomike preduzeća* posvećen je projektu koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja pod nazivom „Strateške i taktičke mere za prevazilaženje krize konkurentnosti realnog sektora u Srbiji“. U skladu sa osnovnim ciljevima ovog projekta, svaki članak je posvećen specifičnim problemima i traženju rešenja za unapređenje konkurentnosti privrede Srbije.

U prvom članku, čiji su autori *D. Malinić* i *V. Milićević*, predstavljena je analiza nagomilanih finansijsko-strukturnih problema u preduzećima u Srbiji, koji su započeli još devedesetih godina prošlog veka, i koji, zajedno sa narušenim institucijama, izrazito dugom i još uvek nezavršenom privatizacijom koja je u velikom broju slučajeva neadekvatno i neefikasno sprovedena, predstavljaju ogromnu prepreku za pronalaženje puta za izlazak iz krize.

S. Janošević i *V. Dženopoljac* istražuju uticaj intelektualnog kapitala na izvozne performanse srpskih preduzeća. Autori ističu da je intelektualni kapital jedan od ključnih pokretača u dostizanju i održavanju konkurentne prednosti u dugom roku. Rezultati sličnih studija koje su sprovedene u ovoj oblasti pokazali su da intelektualni kapital ima značajan uticaj na finansijske performanse. Međutim, autori zaključuju da u slučaju najvećih srpskih izvoznika takav uticaj nije utvrđen.

Treći članak, čiji je autor *B. Paunović*, bavi se analizom uloge korporativnog preduzetništva u rešavanju krize konkurentnosti velikih preduzeća. Autor razmatra različite oblike korporativnog preduzetništva i njegove razvojne modalitete. On ističe da gubitak preduzetničkog fokusa ne mora biti nužna posledica rasta preduzeća i da se taj gubitak može odložiti ili sprečiti, odnosno povratiti ukoliko je izgubljen.

Članak čiji su autori *I. Bagayev* i *B. Najman* ima širi obuhvat. Za razliku od prethodnih članaka koji su se bavili problemima preduzeća u Srbiji, u ovom članku su opisani glavni faktori energetske efikasnosti u 27 zemalja u tranziciji. Autori su obezbedili detaljnu analizu obrazaca troška električne energije. U članku je takođe predstavljena originalna analiza i nalazi u vezi sa efektima lošeg snabdevanja na trošak električne energije u preduzeću.

D. Lončar i *V. Rajić* su analizirali koncentraciju i konkurentnost bankarskog tržišta u Srbiji. Pošto je bankarsko tržište trenutno nisko do umereno koncentrisano u budućnosti se može očekivati njegova konsolidacija. Autori prezentuju moguće scenarije buduće konsolidacije i njen uticaj na konkurentsku dinamiku. Takođe iznose argumente u prilog pozitivnog uticaja dodatne umerene konsolidacije na konkurentne indikatore, ali i upozorenja regulatoru radi sprečavanja prekomerne koncentracije i kartelskih aranžmana.

U članku čiji su autori *Đ. Kaličanin* i *V. Kuč* analizirane su komplementarnosti između razvojne strategije srpske naftne kompanije „NIS“ i energetske politike države. Autori se takođe bave problemima i izazovima sa kojima se suočava energetska sektor, sa posebnim osvrtom na one koje se primarno odnose na sektor nafte i gasa u Srbiji i u svetu.

Predmet poslednjeg članka, čija je autorka *L. Korošec*, je poređenje švedskih i slovenačkih iskustava u implementaciji ekološke politike kao dela održivog razvoja. Komparativna analiza politika održivog razvoja dve zemlje obuhvata sledeće aspekte: državnu strukturu, određene društvene funkcije, veze sa EU, vladinu definiciju održivog razvoja, ključne indikatore održivog razvoja i postignuti napredak.

- EP, 1-2, januar-februar 2013.

Ovo izdanje *Ekonomike preduzeća* posvećeno je reindustrijalizaciji. Realna ekonomska situacija u Srbiji svedoči o tome da ekonomske politike vođene u prethodnom periodu nisu uspele da izvedu Srbiju iz tranzicione krize, niti da ublaže efekte globalne ekonomske krize koja je počela 2008. godine. Svi naučni radovi u ovom izdanju prenose jedinstvenu poruku – nema više vremena za gubljenje, potrebno je promeniti platformu vođenja ekonomske politike i uskladiti sve njene instrumente. Predstavljena su različita viđenja prioriteta srpske ekonomije. Ideja vodilja je bila da je napredak i prosperitet moguće ostvariti samo ukoliko se angažuje dovoljan broj umnih i kompetentnih ljudi.

Privreda Srbije je u drugom talasu recesije sa duplim dnom. Globalni stres faktori ubrzavaju mehanizme prenošenja negativnih uticaja duboko ukorenjenih lokalnih strukturnih neravnoteža, što ugrožava ne samo makroekonomske fundamente, već pojačava ranjivost celokupne ekonomije. U svom članku, *D. Đurićin* i *I. Vuksanović* izlažu temeljnu analizu privrede Srbije iz različitih uglova, uzimajući u obzir makroekonomsku perspektivu, ali i mikroekonomsku dimenziju s osvrtom na industrijske sektore. Ova analiza zasniva se na relevantnim podacima podacima i dubinskoj analizi. Autori predlažu antikrizni program koji ima dva cilja, finansijsku konsolidaciju i reindustrijalizaciju, da bi se sprečila dalja finansijalizacija ekonomije. U situaciji dvodecenijskog kašnjenja sa započinjanjem procesa reindustrijalizacije, praćenim konstantnom deindustrijalizacijom, mnoge opcije su izgubljene. Autori predlažu model reindustrijalizacije koji se odvija u dve faze, tj. zasniva se na ekspanziji sektora razmenljivih proizvoda (energija i hrana na prvom mestu) u prvoj fazi i razvoju industrijske proizvodnje u drugoj fazi.

U drugom članku *M. Labus* iznosi kritiku aktuelne monetarne politike u Srbiji. On upozorava da je budući rast srpske ekonomije moguć samo ako se uklone prepreke koje stvara neadekvatna monetarna politika. On ističe da je najozbiljnija prepreka za reindustrijalizaciju Srbije model ciljane inflacije, koji se zasniva na visokim kamatnim stopama i realno precenjenoj valuti. Posledice ovakve politike su *output gap* i pad izvoznih aktivnosti. Koristeći DSGE model, autor dokazuje da je monetarna politika ciljane inflacije sa aktivnom ulogom operacija sa repo stopom koja je vođena tokom 2012. godine dovela do daljeg produbljivanja recesije.

U svom članku, *V. Vučković* poslednje godine krize u Srbiji karakteriše kao „medeni mesec“ u odnosu na izazove i probleme koji fiskalni sistem čekaju u naredne dve godine. Da bi se izbegao pogubni fiskalni greben neophodno je da Vlada drži pod kontrolom javne rashode, sprovede mere predložene u Fiskalnoj strategiji i restrukturira javne finansije kako bi se eliminisale vertikalne neravnoteže između centralnog i lokalnog nivoa vlasti.

U četvrtom članku, *D. Malinić* detaljno analizira probleme realne ekonomije u Srbiji. Autor ističe da je globalna ekonomska kriza, zajedno sa duboko ukorenjenim strukturnim poremećajima dovela do pojave kriza konkurentnosti, profitabilnosti, solventnosti i likvidnosti u realnom sektoru. Po njegovom mišljenju, nemoguće je govoriti o oporavku sve dok su prinosi kreditora veći od prinosa vlasnika.

U svom članku *J. Atanasijević, V. Čupić* i *A. Ilić* razmatraju glavne strukturne promene u srpskoj ekonomiji od 2007. godine. Namera autora je bila da prikažu efekte krize na srpsku ekonomiju tako što analizi makroekonomskih trendova, koja predstavlja način da se opiše široka slika poslovnog okruženja, dodaju i analizu sa nivoa preduzeća. Ova analiza je komplementarna sa ocenom iznesenom u prethodnom radu i upozorava na alarmantno visok nivo zaduženosti, visok udeo kratkoročnih kredita i nelikvidnost srpske ekonomije.

U narednom članku, čiji je autor *D. Vujović*, izloženi su problemi usporenog rasta i zamke usporenog rasta na srednjem nivou dohotka. Fokus je na zemljama koje ne mogu da konkurišu privredama sa niskim dohotkom i niskim platama u izvozu industrijskih proizvoda i istovremeno, ne mogu da konkurišu naprednim privredama u visoko-stručnim inovacijama. Rešenje za oslobađanje iz ove zamke autor vidi u razvoju snažnog sistema istraživanja i inovacija i promovisanju takozvane „pametne specijalizacije“.

E. Jakopin u svom članku predstavlja još jedan značajan koncept. On smatra da je ekonomski rast u Srbiji moguće postići samo stimulisanjem dinamičnog preduzetništva. Dinamična, brzorastuća preduzeća, koja čine 2,8% od ukupnog broja, generisala su gotovo celokupan privredni rast u periodu od 2006. do 2010. godine. Zaključci autora su potpuno komplementarni sa Porterovim modelom nacionalne konkurentnosti.

U svom članku, *D. Lončar* i *S. Milošević* analiziraju efekte antimonopolske politike u Srbiji u periodu 2006-2012. godine. Analiziran je rad Komisije za zaštitu konkurencije u pogledu dobrih praksi koje treba nastaviti, neodgovarajućih praksi koje treba izmeniti i praksi koje bi trebalo da se uvedu. Sagledana je pozicija Srbije prema indikatorima efektivnosti antimonopolske politike i razlozi lošeg ranga. Konačno, rad se bavio praksom kompanija u Srbiji kada je reč o tretiranju antimonopolskog regulatornog rizika i ukazao na potrebu uvođenja *antitrust compliance* programa.

U članku čiji su autori *S. Lovreta, G. Petković* i *R. Pindžo* dijagnostikuje se stanje i ključni problemi u funkcionisanju trgovinskog i turističkog sektora privrede Republike Srbije. Naglašava se da su u poslednjoj deceniji posmatrani sektori bili najvitalniji deo ukupne privrede i da su ostvarene iznadprosečne performanse. Posebno se apostrofira teza da pozitivan razvoj navedena dva sektora nije ugrožavao reindustrijalizaciju u Republici Srbiji. Naprotiv, ostvareni razvoj navedena dva sektora imao je višestruke pozitivne efekte na razvoj industrijskog i poljoprivrednog sektora privrede.

U poslednjem članku u ovom izdanju *S. Mali* analizira proces privatizacije u Srbiji sa posebnim osvrtom na model koji se zasniva na prodaji kapitala društvenih i državnih preduzeća putem tendera, aukcija i aukcija na finansijskom tržištu zainteresovanim strateškim i finansijskim investitorima. Namera autora je da dokaže da je izabrani model prodaje bio najadekvatniji model privatizacije u uslovima zakasnele tranzicije. Takođe, on smatra da je tender bio najbolji metod privatizacije velikih preduzeća, a da je aukcija, kao metod privatizacije, najbolje odgovarala privatizaciji malih i srednjih preduzeća.

- EP, 3-4, mart-april 2013.

Ovo izdanje *Ekonomike preduzeća* obuhvata devet radova koji su strukturisani u tri rubrike. Prva rubrika, pod nazivom *Tranzicija i restrukturiranje*, počinje člankom profesora *Lj. Madžara* koji nudi mogući odgovor na jedno od najčešće postavljanih pitanja: na čemu počiva privredni razvoj? On analizira ulogu institucionalne promene u privrednom razvoju zemlje. Na primeru Kine, ilustrovan je način na koji institucionalna promena utiče na tokove resursa i dinamičke trendove i u isti mah silno motiviše privredne aktere sa jakim posledicama i po mobilizaciju i po alokaciju resursa kao svojom

predvidivom posledicom. Profesor Madžar mudro zapaža da je promena zapravo ključni faktor ogromnog uspeha kineske ekonomije.

U drugom članku, čiji su autori *Ž. Stojanović* i *K. Radosavljević*, analiziran je sektor proizvodnje i snabdevanja malinom i njegov uticaj na razvoj agroprivrede u smislu povećanja izvozne orijentacije i konkurentnosti. Autorke daju pregled trenutnih karakteristika ovog sektora u Srbiji i upućuju na glavne probleme koji sprečavaju pozicioniranje srpske maline na evropskom i svetskom tržištu, kao što je npr. neadekvatna primena standarda u proizvodnji, i daju preporuke za unapređenje stanja.

U svom članku, *B. Ristić* i *V. Mijušković* daju preporuke za unapređenje sistema zaštite konkurencije Republike Srbije koje je moguće implementirati u relativno kratkom vremenskom periodu. Preporuke su date na osnovu uporedne analize sistema zaštite konkurencije najrazvijenijih zemalja, ali i sistema zaštite konkurencije bivših tranzicionalnih zemalja sa dužom tradicijom u bavljenju politikom konkurencije u odnosu na Srbiju.

R. Pindžo i *I. Lončar* u svom članku proučavaju primenjivost i domet *Servqual* metode u određivanju kvaliteta hotelskih usluga. Metoda se zasniva na poređenju očekivanja korisnika po pitanju kvaliteta usluge sa percepcijom kvaliteta stvarno pruženih usluga. Osnovni rezultat analize je *servqual* jaz, koji pokazuje koliko percepcija gosta u proseku odstupa od preliminarnih očekivanja. Autorke smatraju da ovaj pristup efikasno identifikuje propuste u kvalitetu i pruža dobru bazu za kreiranje konkretnih mera za unapređenje kvaliteta hotelske usluge.

U poslednjem članku u ovoj rubrici, *K. Đulić* i *T. Kuzman* predstavljaju i analiziraju rezultate ankete sprovedene među studentima u Srbiji, koja je imala za cilj saznanje o njihovim razmišljanjima o ekonomiji znanja. Rezultati su pokazali da koncept ekonomije znanja nije dobro uspostavljen i shvaćen u Srbiji. Autorke smatraju da su, u svetu u kome će budući ekonomski rast prevashodno zavisiti od razvoja industrija koje baziraju na znanju, ovakvi rezultati zabrinjavajući i predlažu niz preporuka o tome kako bi Srbija mogla da premosti ovaj jaz između globalnih izazova i njenih mladih generacija.

U rubrici *Pravo i porezi*, *M. Arsić*, *A. Nojković* i *S. Randelović* pokušali su da daju odgovor na pitanje da li bi oporavak privredne aktivnosti bio dovoljan za smanjenje visokog fiskalnog deficita u Srbiji. Rezultati analize pokazuju da je najveći deo fiskalnog deficita u Srbiji strukturne prirode. Prema tome, zaključuje se da rast privredne aktivnosti neće dovesti do značajnijeg smanjenja fiskalnog deficita u Srbiji, te da je za njegovo značajnije smanjenje neophodno sprovesti mere fiskalne konsolidacije, kroz smanjenje javnih rashoda i povećanje poreza.

U drugom članak u ovoj rubrici, *J. Perović* i *M. Đorđević* tragaju za mogućim načinima unapređenja poslovne klime u Srbiji sa pravnog stanovišta i analiziraju arbitražu kao mehanizam za rešavanje sporova. Autorke predstavljaju najvažnije institute arbitražnog prava u svetlu savremenih arbitražnih trendova i prakse, uz poseban osvrt na srpski pravni okvir za arbitražu i srpsku arbitražnu praksu, kao i uporednu analizu prednosti i mana arbitraže kao mehanizma za rešavanje sporova koji, prema njihovom mišljenju, može dovesti do značajnog smanjenja transakcionih troškova i doprineti unapređenju poslovnog ambijenta Srbije.

U članku čiji su autori *S. Miletić* i *S. Vučković* analizirane su finansijsko-izveštajne i poreske implikacije lizinga nekretnina. One objašnjavaju zbog čega je tekući tretman lizinga u finansijskim izveštajima već godinama predmet brojnih kritika i predlažu promene u regulativi koje bi konačno otkrile da li poslovni entiteti koriste lizing da bi izbegli zahteve kapitalizacije ili kao poslovnu transakciju koja je motivisana ekonomskim razlozima.

U rubrici *Finansije* *J. Galić* daje dijagnozu i skicira buduće pravce razvoja bankarskog sektora u Srbiji. Autorka navodi da je domaći bankarski sektor uspešno odoleo pred prvim naletom krize, ali da će održivost i performanse bankarskog sektora u budućnosti prevashodno zavisiti od oporavka realnog sektora privrede, odnosno aktivnosti/mera kreatora ekonomske politike usmerenim ka oživljavanju privredne aktivnosti u narednom periodu.

- EP, 5-6, septembar-oktobar 2013.

Gde su industrijske politike u današnjoj Srbiji? Analizi ove teme trebalo bi oprezno pristupiti. Glavni razlog je sklonost teoretičara da ih smatraju marginalnim u odnosu na tržišne sile, ne samo u vreme prosperiteta, već i u vreme krize. Srpskoj privredi je neophodan novi antikrizni program. Umesto da lamentiramo nad nedostatkom adekvatnih programa, u ovom broju *Ekonomike preduzeća* prezentujemo rešenja za koja verujemo da su logična i izvodljiva.

U uvodnom članku, autori *D. Đuričin* i *I. Vuksanović* ističu da antikrizni program zahteva radikalne promene u vođenju ekonomske politike da bi se anulirao output gap. Oni smatraju da je preokret moguć samo sa reindustrijalizacijom koja čini okosnicu programa i utvrđuju preduslove održivog razvoja ekonomije i konceptualni okvir za pristupanje EU.

U narednom članku, u rubrici *Organizacija i menadžment*, *N. Janićijević* istražuje međusobni uticaj i slaganje organizacione kulture i sistema kompenzacije u preduzeću. Autor daje detaljan pregled karakteristika sistema kompenzacije koje su kompatibilne sa pojedinim tipovima organizacione kulture.

U rubrici *Tranzicija i restrukturiranje* autori koji dolaze sa različitih univerziteta razmenjuju podatke i iskustva do kojih su došli u svojim istraživanjima u oblasti industrijskih politika, iz perspektive različitih sektora (proizvodnja piva, tekstilna industrija, osiguranje, poljoprivreda, itd). *B. Stojanović* i *M. Kostić* analiziraju profitabilnost srpskih preduzeća i istražuju ulogu politike zaštite konkurencije u stvaranju jednakih uslova za sve tržišne aktere i unapređenju performansi. U drugom članku u ovoj rubrici, autorka *A. S. Trbović*, *J. Matić* i *J. Subotić* proučavaju uticaj SDI na izvoz proizvoda odevne industrije. One ističu potrebu za dodatnim aktivnostima države koje se odnose na unapređenje imidža zemlje i nastavak podsticaja investitorima, kao i mere koje imaju za cilj unapređenje infrastrukture, obrazovanja i opšte poslovne klime.

Naredni članak, čiji su autori *B. Marović*, *V. Njegomir* i *D. Marković*, fokusiran je na analizu konkurencije na tržištima osiguranja u zemljama regiona bivše Jugoslavije. Autori zaključuju da je u svim zemljama prisutan identičan problem i da bez unapređenja konkurentne prednosti, vođene unapređenjima u produktivnosti, inovacijama i troškovima, društva za osiguranje neće biti u mogućnosti da ostvare uspešno poslovanje u budućnosti. U poslednjem članku u ovoj rubrici *J. Birovljev*, *B. Četković* i *G. Vukmirović* analiziraju konkurentnost poljoprivrede u Srbiji. Autori zaključuju da, iako cene i kvalitet inputa u velikoj meri utiču na konkurentnost poljoprivrednih proizvoda u Republici Srbiji, veoma visok uticaja imaju i makroekonomski faktori koji opredeljuju opšti poslovni ambijent za njen razvoj.

U poslednjoj grupi članaka, autori razmatraju različite okvire antikriznog programa. *Z. Anđelković*, *M. Petrović* *Ranđelović* i *V. Marjanović* ističu da iskustva naprednih zemalja u tranziciji potvrđuje da su sprovedene strukturne reforme doprinele ubrzanju tempa privrednog rasta i uticale na kvalitativan pomak u strukturi industrijske proizvodnje. Imajući u vidu ove svetle primere, oni predlažu načine za ostvarivanje efikasne transformacije strukture privrede Srbije, kako bi se u srednjem roku podigao nivo investicija i povećala izvozna aktivnost.

U poslednjem članku u ovom broju *V. Leković* predstavlja analizu institucionalnog ambijenta i njegovog uticaja na povećanje konkurentnosti i rast nacionalne ekonomije. Autor ukazuje na važnost zaštite vlasničkih prava, ugovornih odnosa, nezavisnosti sudstva, kvaliteta i profesionalizacije javne uprave, kao ključnih institucija u privredi Srbije koje je neophodno konzistentno urediti kako bi mogle da doprinesu unapređivanju konkurentnosti nacionalne ekonomije. Izbegavanje sprovođenja reformi u ovim oblastima moglo bi da ostane najveća prepreka na putu Srbije ka Evropskoj uniji.

- EP, 7-8, novembar-decembar 2013.

Ovaj broj *Ekonomike preduzeća* sadrži članke koji su deo istraživanja u okviru projekta pod nazivom „Strateške i taktičke mere za prevazilaženje krize konkurentnosti realnog sektora u Srbiji“, koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. Realni sektor u Srbiji je žrtva dugotrajne ekonomske krize koja je strukturne prirode. Mnogo puta do sada isticali smo da reindustrijalizacija treba da bude okosnica antikriznog programa i mapa puta za koordinirani odgovor na krizu. U tom smislu, potrebno je sprovesti nekoliko koraka. Početni korak se odnosi na sprovođenje fiskalne konsolidacije i izgradnju adekvatnog institucionalnog ambijenta koji podstiče procvat privredne aktivnosti. Pored toga, za održivu budućnost potrebna je i jasna vizija prioriteta sektora na kojima će biti baziran privredni razvoj. Najzad, prethodno ne može biti ostvareno samo uz pomoć nevidljive ruke tržišta. Za izlazak iz krize neophodna je i odlučna ruka države koja bi trebalo da preuzme vodeću ulogu u ovom procesu. Članci u okviru ovog broja posvećeni su određenim sektorima ili pak analiziraju performanse realnog sektora u celini i skreću pažnju na neophodnost promena u ukupnom institucionalnom ambijentu, što je preduslov za uspešno sprovođenje reindustrijalizacije.

Rubrika *Finansije* sastoji se od dva članka. U prvom članku *D. Malinić* i *V. Milićević* analiziraju efekte kretanja makroekonomskih fundamenata i mera ekonomske politike na performanse preduzeća i celokupne privrede u prethodnom periodu. Autori smatraju da mere ekonomske politike nisu dale rezultate u smislu stvaranja stabilnog i atraktivnog poslovnog ambijenta. Takođe su kvantifikovali negativne efekte politike kursa dinara, preko kretanja finansijskih rashoda, na performanse i rast privrede Srbije. Sledi članak *M. Todorovića* koji se bavi problemom narušene likvidnosti realnog sektora. Autor ukazuje na propuštene šanse u smislu korišćenja prednosti koje donosi adekvatno upravljanje obrtnim kapitalom i skraćivanje gotovinskog ciklusa, koji predstavljaju načine za smanjivanje zavisnosti od veoma skupih eksternih izvora finansiranja. Shodno tome, predlaže uvođenje programa finansiranja lanca snabdevanja koji bi istovremeno uključivao dominantne i manje tržišne igrače, finansijski sektor, ali i državu.

U rubrici *Pravo i porezi*, *J. Perović* i *M. Dorđević* predstavljaju analizu pravnog režima pregovora u uporednom pravu iz perspektive pravne sigurnosti međunarodnog poslovnog prometa. Autorke ističu da razlike u pravilima o pregovorima u različitim pravnim sistemima mogu da ugroze pravnu sigurnost međunarodnog poslovnog prometa jer mogu da dovedu do

neočekivanih ishoda na polju predugovorne odgovornosti i s njom povezanih dodatnih troškova, naročito u slučajevima neuspešnih pregovora.

Autori prvog članka u rubrici *Tranzicija i restrukturiranje*, *S. Janošević* i *V. Dženopoljac*, ukazuju na značaj inovacija u procesu stvaranja konkurentne prednosti preduzeća koja posluju u sektorima zasnovanim na znanju. U uslovima strukturne krize, kao što je slučaj u Srbiji, inovacije predstavljaju pokretače pozitivnih strukturnih promena. Naredni članak, čiji su autori *V. Ivanić* i *B. Paunović*, posvećen je veoma interesantnoj temi – uticaju distance moći i izbegavanja neizvesnosti na konkurentnost. Za potrebe svog istraživanja, autori su analizirali performanse preduzeća srednje veličine u AP Vojvodini. U sledećem članku *D. Lončar*, *S. Milošević* i *V. Rajić* istražuju konkurentne snage na tržištu sladoleda u Srbiji. Autori predstavljaju podatke o vrednostima različitih pokazatelja tržišne koncentracije, postojanju ulaznih barijera i tržišnoj saturaciji. Ova studija je pokazala da visok nivo tržišne koncentracije ne mora nužno biti praćen postavljanjem značajnih barijera ulaska ili ugrožavanjem konkurencije na bilo koji drugi način. *Ž. Stojanović*, *I. Popović Petrović* i *K. Radosavljević* analiziraju ulogu i efikasnost ekonomskih politika u EU koje se odnose na konkurentnost agrarnog sektora. Objasnjeni su osnovni koncepti i terminologija korišćeni u ovoj oblasti istraživanja i dat prikaz indikatora na nacionalnom nivou, koji mogu poslužiti kao dragoceno iskustvo za Srbiju u narednom periodu. U poslednjem članku *Đ. Kaličanin* i *V. Kuč* predstavljaju mogući doprinos mudre i adekvatno formulisane industrijske politike u sektoru gasa u Srbiji. Na osnovu analize sličnih iskustava u prošlosti, autori ocenjuju potencijalni doprinos Južnog toka ne samo energetske stabilnosti, već i rastu i razvoju privrede Srbije.

- EP, 1-2, januar-februar 2014.

Prvi broj *Ekonomike preduzeća* bio je posvećen temama koje će biti u fokusu Kopaonik biznis foruma 2014. i okupio je izvanredne autore. U prvom delu dominiraju članci koji se bave opštim temama, kao što su strukturne reforme i ekonomski oporavak, dok su u drugom delu predstavljeni članci posvećeni konkretnim oblastima i sektorskim politikama.

U koautorskom članku *D. Đuričin* i *I. Vuksanović* analiziraju ulogu političara u predstojećim ekonomskim reformama. Dok je Srbija politički sve bliža Evropskoj uniji, njena ekonomija ispoljava sve veću ranjivost. Pored sagledavanja makroekonomskih aspekata ekonomske pozicije Srbije, autori takođe daju osvrt na mikroekonomsku perspektivu i strategiju reindustrijalizacije. Oni ističu da bez dobrog stratega i najbolja strategija ostaje samo lista želja. Kada je reč o ulozi političara, istaknute su osobine i veštine koje bi političari trebalo da poseduju, kao i zadaci i izazovi na koje bi trebalo da odgovore kako bi Srbija izašla iz najduže i najopasnije ekonomske krize u svojoj savremenoj istoriji.

U svom članku *M. Labus* predlaže strategiju za prevazilaženje problema strukturnih jazova u ponudi kvalifikovane radne snage. Strategija koja bi omogućila da ljudski kapital u Srbiji dostigne nivo kvaliteta koji je neophodan za postizanje rasta zasnovanog na inovacijama i tehnološkom progresu u potpunosti je u skladu sa strategijom reindustrijalizacije. I u ovom članku ističe se značaj političara u pokretanju i sprovođenju promena. Autor takođe objašnjava na koji način povećanje ukupne faktorske produktivnosti upotpunjuje proces fiskalne konsolidacije i dovodi do stabilizacije duga u srednjoročnom periodu, kao i do ubrzanja ekonomskog razvoja u dugoročnom periodu.

U narednom članku, čiji je autor *D. Šoškić*, govori se o adekvatnom izboru monetarne politike za zemlje u tranziciji. On ističe da ne postoji idealno rešenje koje bi bilo univerzalno primenjivo u svim zemljama u tranziciji, a zatim analizira pozitivne i negativne aspekte različitih monetarnih politika, pri čemu se izdvaja stav o važnosti monetarne politike u podsticanju ekonomskog rasta koji bi bio na pola puta između stava vatrenih pobornika uloge monetarne politike i mišljenja institucionalnih ekonomista koji je smatraju irelevantnom.

V. Vučković i *S. Vučković* razmatraju makroekonomske rizike za kratak i srednji period. Autori upozoravaju da je naročito kritična 2017. godina kada otplate javnog duga mogu ozbiljno da ugroze eksternu likvidnost države. Od primarnog značaja je zaustaviti veoma opasan rast budžetskog deficita i u tom smislu autori predlažu promovisanje novih oblika finansiranja kao što je preduzetni kapital i zakonsko uređenje funkcionisanja fondova preduzetnog kapitala.

U svom članku *J. Atanasijević* i *M. Danon* analiziraju mogućnosti i rizike za razvoj srpske poljoprivrede, sa posebnim akcentom na finansiranje. Oni ukazuju da je uobičajen oblik finansiranja putem komercijalnih kredita sputavao ulaganja u inovativne sisteme navodnjavanja koji smanjuju volatilnost useva i predlažu različite mere kojima bi se mogla unaprediti konkurentnost ovog sektora.

Članak *D. Lončara* bavi se temom državnog strateškog planiranja i alternativnim modelima javnog upravljanja. Sagledavajući različite modele državnog strateškog planiranja međunarodnih organizacija i drugih država, autor predstavlja rešenja čijom primenom bi se mogao unaprediti aktuelni model strateškog planiranja Srbije, a sve u cilju podizanja celokupne konkurentnosti države.

A. S. Trbović, A. Drašković Malešević i J. Miljković u svom članku daju detaljan prikaz modela finansiranja iz izvora preduzetnog kapitala i analiziraju njegovu ulogu i značaj u ekonomskoj tranziciji Srbije. Autorke razmatraju na koje načine bi Srbija mogla da ima koristi od privatnih preduzetnih investicija, raznih regionalnih inicijativa i programa Evropske unije u oblasti MSP i ističu značaj jačanja regulatornog okvira i obrazovanja domaćih finansijskih institucija i MSP o ovoj vrsti finansiranja.

U svom članku E. Jakopin bavi se analizom regionalnih nejednakosti i neuravnoteženim ekonomskim rastom u Srbiji. Autor sagledava ovaj problem iz nekoliko uglova i zaključuje da su tranziciona stagnacija i sporost reformi produbile socijalne nejednakosti, dok je recesioni udar doveo do eskalacije ovog problema.

Poslednji članak u ovom broju, čiji su autori G. Petković, S. Lovreta i R. Pindžo, posvećen je zaštiti potrošača u oblasti turizma, sa posebnim osvrtom na takozvano dinamičko pakovanje turističkih usluga koje se pojavljuje u savremenoj *online* turističkoj ponudi. Oni takođe daju niz preporuka za unapređenje industrijskih politika i regulative u sektoru turizma.

- EP, 3-4, mart-april 2014.

Promenimo sebe kako bismo promenili Srbiju u Evropi koja se menja – lajtmotiv je poslednjeg Kopaonik biznis foruma koji je održan od 4. do 6. marta. Mnoge ideje predstavljene u prethodnom broju *Ekonomike preduzeća* uticale su na tok diskusije na forumu. Tradicionalno, najznačajniji zaključci i preporuke sumirani su i predstavljeni u dokumentu pod nazivom „Kopaonik konsenzus“. Aktuelnost predloga najbolje se vidi na primeru inicijative za uvođenje obaveznog osiguranja od prirodnih nepogoda o kojoj je bio reč na forumu, čijim usvajanjem bi se značajno relaksirao pritisak na budžet prilikom nedavnih poplava.

Pored predstavljanja „Kopaonik konsenzusa“, ovo izdanje *Ekonomike preduzeća* posvećeno je raznovrsnim, ali podjednako aktuelnim temama. Članci su raspoređeni u tri rubrike. U prvom članku u delu posvećenom organizaciji i menadžmentu N. Janičević upozorava na tri tipične greške koje se događaju pri dizajniranju i primeni divizionog modela organizacije. Naime, autor analizira na koji način pogrešno strukturiranje samih divizija i centralizovanih funkcija, neusklađenost između nadležnosti i odgovornosti, kao i neefikasan sistem strateškog i poslovnog planiranja anuliraju prednosti i ugrožavaju performanse divizionih organizacija.

U narednom članku, Đ. Kaličanin i O. Gavrić analiziraju Porterov koncept klastera kao forme lokacijskog udruživanja preduzeća koja podstiče efikasniju upotrebu ograničenih resursa, kreiranje i širenje novih kompetencija, inovativnost, produktivnost i stvaranje vrednosti za sve učesnike. Autori takođe prezentuju komparativnu studiju uspešnih klastera u zemljama Evropske unije (Italija i Španija) i Srbiji.

Poslednji članak u ovoj rubrici, čiji je autor V. Dženopoljac daje pregled rezultata nekoliko studija o uticaju intelektualnog kapitala na poslovne performanse preduzeća u Srbiji u odnosu na fizički i finansijski kapital. On ističe da empirijski podaci ukazuju na to da su poslovne performanse preduzeća i dalje pod jačim uticajem fizičkih i finansijskih resursa, a manje pod uticajem efikasnosti upotrebe pojedinih elemenata intelektualnog kapitala.

U okviru rubrike *Finansije*, A. Pabrić u svom članku proučava različite koncepte merenja profitabilnosti kupaca koji se primenjuju u praksi. Autorka pokušava da utvrdi kolika je zastupljenost ovih metoda, koji faktori određuju potrebu preduzeća za izborom određenog metoda i na kakve poteškoće nailaze preduzeća u procesu njihovog uvođenja i primene.

U sledećem članku u ovom delu M. Pepić predstavlja hedžing strategiju koja sa zasniva na upravljanju kamatnim rizikom pomoću kamatnih fjučersa. Sa ciljem da stručnoj javnosti približi ovu temu, autorka detaljno objašnjava na koji način se tržišni učesnici mogu zaštititi od neželjenih promena kamatnih stopa pomoću ovih instrumenata i naglašava potrebu za razvojem tržišta finansijskih derivata u Srbiji.

U poslednjoj rubrici posvećenoj temama iz oblasti marketinga Ž. Stojanović i J. Filipović istražuju na koji način proizvođači funkcionalne hrane percipiraju svoje tipične potrošače na Zapadnom Balkanu, kao i koliko se ta percepcija razlikuje od stvarnih karakteristika njihovih proizvoda. One ističu neophodnost jačanja marketinških komunikacija kako bi proizvođači na bolji način identifikovali svoje ciljne segmente.

U drugom članku u okviru ove rubrike autori I. Domazet, D. Filimonović i O. Pantić analiziraju izvozna konkurentnost Srbije i potencijalne trgovinske efekte scenarija integracije Srbije u Evropsku uniju. Rezultati dobijeni korišćenjem modela parcijalne ravnoteže (*GSIM*) ukazuju na to da bi pri ovom scenariju izvoz Srbije u Evropsku uniju porastao, dok bi se izvoz u Rusiju i ostatak sveta smanjio. Pored toga, oni dokazuju da bi Srbija profitirala od članstva u Evropskoj uniji u smislu rasta sveukupnog ekonomskog blagostanja.

- EP, 5-6, septembar-oktobar 2014.

Osnovno načelo *Ekonomike preduzeća* je da promoviše aktuelne teme u sferi mikroekonomije i traga za mogućnostima dostizanja bržeg ekonomskog razvoja. Naša namera je da čitaocima prikažemo celokupan ekonomski kontekst iz različitih uglova, pružimo uvid u aktuelnosti, nova znanja i akademski pogled na potencijalne načine saniranja glavnih pukotina ekonomskog sistema i njihovih posledica. U tom duhu, predstavljamo novu paradigmu vođenja ekonomske politike i osavremenjen koncept industrijskih politika koji po našem mišljenju predstavljaju razuman institucionalni izbor za povratak na trajektoriju ekonomskog razvoja.

Ovaj broj *Ekonomike preduzeća* bavi se različitim temama koje su podeljene u pet rubrika. Uvodni članak čiji su autori *D. Đuričin* i *I. Vuksanović* predstavlja pionirski pokušaj detaljne konceptualizacije nove platforme vođenja ekonomske politike u Srbiji koja bazira na industrijskim politikama. Posle brojnih neuspeha kreatora ekonomske politike da savladaju krizu koja traje već četvrtinu veka i omoguće održivu zaposlenost, u ovom članku predstavljena su stanovišta vodećih svetskih ekonomista i sveobuhvatno rešenje za prevazilaženje dubokih i kompleksnih ekonomskih problema.

U prvom članku u rubrici posvećenoj organizaciji i menadžmentu *S. Aćimović* i *V. Mijušković* objašnjavaju značaj i vrednost koncepta „zelenog“ lanca snabdevanja u vremenu koje karakterišu brojne promene. Autori najpre opisuju najznačajnije strateške aktivnosti pri upravljanju „zelenim“ lancem snabdevanja, a zatim ukazuju na potencijale, ali i na moguće izazove u primeni ovog koncepta na primeru IT sektora u Indiji.

U sledećem članku u ovoj rubrici, *N. Vignjević Đorđević* sagledava trenutnu situaciju i tendencije u praksi korporativnog upravljanja u regionu Jugoistočne Evrope sa fokusom na regulatorne aspekte. Autorka skreće pažnju na oblasti u kojima bi trebalo postići veću usklađenost propisa sa potrebama i zahtevima finansijskog tržišta, ali i samih kompanija.

U rubrici posvećenoj pravnim i poreskim temama *J. Perović* i *Lj. Tomić* istražuju veoma osetljivo pitanje odgovornosti direktora za štetu koju bi mogli naneti firmi. Imajući u vidu da čak i u zemljama sa respektabilnim pravnim sistemima u ovom području postoje određena kontroverzna pitanja, autorke pružaju detaljnu analizu propisa u Srbiji kako sa aspekta konkretnih pravila Zakona o privrednim društvima, tako i sa aspekta drugih relevantnih zakona koji regulišu ovu oblast.

U rubrici Informacione tehnologije *J. Lukić*, student doktorskih studija, predstavlja rezultate svog istraživanja sprovedenog u kompanijama iz informaciono-komunikacione industrije u Srbiji. Rezultati bez sumnje upućuju na rastući značaj koncepta velikih podataka u kompanijama koje stupaju u prakse otvorenih inovacija, kako za povećanje efikasnosti, tako i za sticanje konkurentne prednosti.

U poslednjoj rubrici posvećenoj temama iz oblasti marketinga *Lj. Stanković* i *J. Končar* u svom članku proučavaju efekte razvoja i jačanja snage maloprodajnih lanaca na poziciju potrošača u kanalima marketinga. Na osnovu analize stavova i mišljenja potrošača, autorke pokazuju da je razvoj velikih maloprodajnih lanaca u Srbiji zapravo pozitivno uticao na indikatore zadovoljstva potrošača. Potencijalne zloupotrebe dominantne pozicije, kao i posledice državnog intervencionizma takođe su predmet ovog članka.

Poslednji članak u istoj rubrici, čiji su autori *I. Kovačević*, *B. Zečević* i *S. Veljković*, bavi se veoma zanimljivom i aktuelnom temom, konceptom „gejmifikacije“ u marketingu destinacija, ali i menadžmentom destinacija u širem smislu. Na osnovu analize slučaja Kongresnog biroa Srbije koji posluje u okviru Turističke organizacije Srbije, autori ukazuju na ulogu „gejmifikacije“ u unapređenju menadžmenta destinacija i ostvarivanju boljih finansijskih rezultata organizacija koje primenjuju ovaj koncept.

- EP, 7-8, novembar-decembar 2014.

Ovaj broj *Ekonomike preduzeća* posvećen je naučnim radovima u okviru projekta „Strateške i taktičke mere za prevazilaženje krize konkurentnosti realnog sektora u Srbiji“. U prvom članku autori *D. Malinić*, *V. Miličević* i *M. Glišić* proučavaju odnos između veličine preduzeća i njihove finansijske vitalnosti u privredi Srbije. Autori su pokazali da je volatilnost ROE najveća u slučaju malih preduzeća, pa izgleda da su ova preduzeća više izložena rizicima od srednjih i velikih preduzeća, a naročito finansijskom riziku koji proističe iz izraženog leveridža u strukturi kapitala. Sa druge strane, zahvaljujući niskom učešću fiksnih troškova u ukupnim operativnim troškovima malih preduzeća njihova izloženost operativnim rizicima je manja nego kod srednjih i velikih preduzeća. Dominantno učešće MSP, kako u pogledu njihovog broja, tako i u pogledu njihovog veoma značajnog doprinosa rastu zaposlenosti i stvaranju dodate vrednosti, ukazuje na to da razvoj ovih preduzeća predstavlja veliki potencijal za prevazilaženje ključnih ekonomskih problema. Autori ističu da iskustva razvijenih zemalja potvrđuju da se značajan uticaj MSP na privredni rast i zaposlenost može očekivati samo u organizovanom i stimulativnom poslovnom ambijentu.

Drugi članak, čiji su autori *S. Janošević* i *V. Dženopoljac*, bavi se sagledavanjem značaja intelektualnog kapitala u IKT sektoru u Srbiji. Autori su analizirali finansijske performanse 594 preduzeća koja posluju u okviru IKT industrije u Srbiji u vremenskom periodu od pet godina (2009-2013) i njihovu zavisnost od efikasnosti intelektualnog kapitala. U istraživanju su testirane tri osnovne hipoteze u vezi sa uticajem ljudskog, strukturnog i fizičkog kapitala na finansijske performanse (izražene neto dobitkom, poslovnim dobitkom, prinosom na sopstveni kapital, prinosom na ukupnu aktivnu, profitabilnošću i prinosom na investirani kapital). Rezultati ukazuju na to da ljudski i fizički kapital delimično opredeljuju finansijske performanse, što je u saglasnosti sa rezultatima empirijskih istraživanja sprovedenih u drugim zemljama u razvoju. Kada se IKT industrija uporedi sa drugim industrijama u Srbiji, ona pokazuje veće oslanjanje na ljudski kapital.

U trećem članku, *J. Kočović*, *B. Paunović* i *M. Jovović* predstavljaju rezultate analize performansi preduzeća koja se bave poslovnim neživotnog osiguranja u Srbiji. Empirijsko istraživanje je sprovedeno na osnovu finansijskih izveštaja neživotnih i kompozitnih osiguravača tokom vremenskog perioda od 2006-2013. godine, primenom CARMEL pokazatelja i višestruke regresione analize. Ocenjeni model individualnih fiksnih efekata na podacima panela ukazuje na značajan negativan uticaj kombinovanog racija, finansijskog levridža i stope samoprdržaja na profitabilnost neživotnih osiguravača, merene stopom prinosa na aktivu (ROA), dok je uticaj stope rasta fakturisane premije, stope investicionog prinosa i veličine kompanije značajan i pozitivan. Sprovedenim istraživanjem se obogaćuje informaciona osnova za kreiranje poslovne strategije i formulisanje politike poslovanja neživotnih osiguravača u Srbiji.

V. Rajić, *D. Azdejković* i *D. Lončar* u svom članku predstavljaju osnovne pojmove teorije fiksne tačke. Prezentovane su dve teoreme o postojanju fiksne tačke: Brauerova i Kakutanijeva. Obe teoreme su našle široku primenu u različitim granama ekonomije, pre svega u određivanju ravnotežne cene, kao i u teoriji igara. Mogućnosti primene ovih teorema su veoma široke, tako da se u ovom članku navodi jedan kratki segment dosadašnjih primena u ekonomiji. Primarni cilj je da se prikažu osnovni pojmovi vezani za teoriju fiksne tačke i da se navedu neke moguće primene. Ovaj rad predstavlja osnovu za buduće istraživanje koje bi se odnosilo na određivanje ravnotežnog konkurentskog odnosa na različitim tržištima.

Predmet članka čiji su autori *M. Todorović* i *M. Vasilić* je analiza mogućih slabosti u upravljanju agrarnim budžetom, prvenstveno u smislu sredstava subvencija, a imajući u vidu unapređenje konkurentnosti agrarnog sektora u Republici Srbiji. Autori su istraživali mogućnosti optimizacije ograničenih sredstava agrarnog budžeta Srbije kroz poboljšanje efekata njegovog plasmana i predložili moguće inovacije kriterijuma koji se koriste prilikom donošenja odluka o odabiru prioriteta korisnika za podršku. Imajući u vidu potrebu za stimulisanjem privrednog rasta koji će biti zasnovan na izvozu, kao i neodložnu potrebu za unapređenjem konkurentnosti, kako ekonomije u celini, tako i pojedinih sektora, autori su predložili korak-po-korak smernice za odabir prioriteta pri alokaciji agrarnog budžeta i istakli neka od značajnih pitanja državne podrške odabranih prioriteta.

A. Zečević i *K. Radosavljević* u svom radu istražuju mogućnosti primene *web* poslovnih aplikacija u agrobiznisu. Autorke ukazuju na nizak nivo primene IT kapaciteta u unapređenju konkurentnosti ovog sektora. Njihov članak se sastoji od tri osnovna dela u kojima se razmatra pozicija Srbije u pogledu primene informacionih tehnologija, problem povećanja proizvodnje i tržišnosti na izabranom primeru, kao i korišćenje *web* informacionih tehnologija u cilju podizanja nivoa aktivnosti agrobiznisa. Opis upravljanja *web* sadržajem otvorenog koda daje uvid u mogućnosti za podizanje konkurentnosti poljoprivrednih gazdinstava. Autorke takođe predstavljaju načine kreiranja platforme zasnovane na *web* sadržaju otvorenog koda i upravljanja njenim delovima.

U poslednjem članku *D. Kaličanin* i *V. Kuč* poredi strategije restrukturiranja u energetskom sektoru EU i Srbije. Autori su identifikovali najznačajnije aktivnosti koje zahteva primena strategije restrukturiranja u Srbiji a to su: razdvajanje preduzeća, promena top menadžmenta, seljenje aktivnosti, smanjenje broja zaposlenih itd. Oni se takođe osvrću na privatizaciju vodećih državnih preduzeća, kao i na mogućnosti i pretnje koje nosi ovaj proces.

- EP 1-2, januar-februar 2015.

Privreda Srbije se već treći uzastopni kvartal nalazi u recesiji. Ovakvo stanje je posledica strukturne krize. Ranjivost privrede i njena izloženost stres faktorima je veoma izražena, što zahteva da se upravljanju rizicima posveti velika pažnja. Održiv privredni rast se ne može uspostaviti na uskoj ekonomskoj bazi. Održiva zaposlenost zahteva transformaciju privrede zasnovane na uvozu i dugu u izbalansiranu privredu koja će biti orijentisana na rast. Krajnje je vreme da se kreatori ekonomskih politika u Srbiji posvete rešavanju dugogodišnjih nagomilanih problema kojima nikada do sada nije prilaženo na adekvatan način i da zaborave na kratkoročno razmišljanje na kojem se zasnivao pogrešno definisan model rasta i dosadašnja platforma vođenja ekonomskih politika.

Promene zahtevaju novu strategiju privrednog rasta i novu konceptualnu platformu vođenja ekonomskih politika. To su centralne teme ovog broja *Ekonomike preduzeća*. Redosled je takav da se prepliću članci posvećeni makroekonomskim i mikroekonomskim pitanjima.

D. Đuričin i *I. Vuksanović* su ukazali na značaj strategijskog razmišljanja za industrijalizaciju privrede i modernizaciju društva. Osnovni uslov za preokret je da se u kreiranju platforme za vođenje ekonomskih politika usvoji tzv. „heterodoksn“ pristup, koji se zasniva na harmonizaciji industrijskih politika, s jedne strane, i ključnih i pratećih politika, sa druge. Autori su identifikovali prioritetne sektore sa komparativnom, konkurentskom i održivom konkurentskom prednošću. Pored toga, izložili su konceptualni okvir za formulaciju strategije u sektoru razmenljivih proizvoda.

U svom radu *M. Labus* i *M. Labus* koristili su DSGE model da bi ocenili efekte primene mera fiskalne politike u prethodnoj godini. Autori su izvršili poređenje efekta sprovedenih mera na privredu Srbije sa *status quo* stanjem, odnosno scenarijom po kojem nikakve mere nisu primenjene. Oni su zaključili da bi društveni troškovi fiskalne konsolidacije mogli da budu izuzetno visoki ako ona ne bi bila podržana odgovarajućom monetarnom politikom i politikom kursa. Odugovlačenje sa monetarnim puštanjem bi vodilo ka najslabijim rezultatima.

U narednom članku, zahvaljujući izvanrednoj ekspertizi *D. Malinića* na području analize inputa empirijskih istraživanja, predstavljen je impresivan skup podataka. Ovaj članak je obavezno štivo za sve koji žele da dobiju uvid u finansijsko stanje javnih preduzeća u Srbiji. Javna preduzeća i preduzeća sa mešovitim vlasništvom predstavljaju značajan deo privrede Srbije. Njihove performanse utiču na likvidnost budžeta, ali i na likvidnost privatnog sektora. Naime, nelikvidnost javnih preduzeća izaziva snažan efekat preliivanja na celokupnu srpsku privredu. Pored toga, u uslovima negativnog gotovinskog toka iz poslovanja, postaje nemoguće finansirati nove investicije iz internih izvora. Na kraju, autor predlaže konkretne mere za finansijski oporavak javnih preduzeća.

U svom članku *D. Šoškić* analizira problem finansiranja rasta iz perspektive zemalja JIE u uslovima Velike recesije i krize javnog duga u EU. Autor istražuje potencijal za ubrzanje privrednog rasta putem primene mera u oblasti jačanja i olakšavanja pristupa finansiranju za domaća MSP i druga domaća preduzeća sposobna da budu konkurentna u delu razmenljivog dela BDP. On takođe skreće pažnju na glavne faktore ranjivosti MSP, koji se pre svega odnose na visok nivo problematičnih kredita i rast kreditnog rizika, i ističe da presudni značaj u rešavanju prethodnih problema ima monetarna politika i odgovarajuća regulativa u oblasti bankarskog sektora.

N. Savić, *G. Pitić* i *A. S. Trbović* opisuju inovativne puteve industrijalizacije kako bi se izbegla zamka srednjeg nivoa razvoja. Ključna ideja autora je da razvoj klastera i kreativnih industrija podstiče inovacione procese i poboljšava sveukupne uslove za unapređenje konkurentnosti privrede. Oni takođe ističu važnost prelaska iz stadijuma konkurentnosti vođene činocima proizvodnje u stadijum konkurentnosti vođene inovacijama. Zaključci autora su istovremeno praktični i intrigantni.

D. Lončar istražuje mogućnosti za primenu pristupa *New Public Management* u javnom sektoru u Srbiji. Autor je izvršio analizu različitih pristupa na državnoj upravi (uključujući *Neo-Weberian State* i *Public Value Management*) i poređenje sa iskustvima drugih zemalja. On upućuje na neophodnost reformisanja državne uprave u Srbiji i izlaže predlog novog modela javnog sektora koji bi bio u skladu sa nalazima teorijske i praktične analize.

Naredni članak, čiji je autor *E. Jakopin*, posvećen je pokretačima regionalnog ekonomskog rasta u uslovima ekonomske recesije i jaza industrijske proizvodnje. Autor ističe da postoji samo 1,2% brzorastućih preduzeća u Srbiji, što je manje u odnosu na period pre krize kada je ovaj udeo iznosio 3%. Pored toga, iznosi brojne preporuke za unapređenje regionalnog strateškoj planiranja razvoja.

U svom članku *G. Petković*, *S. Lovreta* i *R. Pindžo* ukazuju na prisustvo pozitivnih globalnih kretanja u sektoru turizma, bez obzira na nepovoljan makroekonomski ambijent za sektor usluga, i analiziraju potencijalne šanse Srbije da bar delimično iskoristi povoljna globalna kretanja. Kada je reč o sektoru trgovine, rezultati analize upućuju da se stanje pogoršalo. Autori analiziraju postojeće strategije u ova dva sektora, ali i njihovo sprovođenje, sve u cilju identifikovanja njihovih slabosti koje bi trebalo premostiti kako bi se u narednom ciklusu planiranja ostvarili bolji i održivi rezultati.

Naredni članak, čiji su autori predstavnici najviše uprave Grada Beograda, *S. Mali* i *B. Milosavljević*, predstavlja studiju slučaja organizacionog i finansijskog restrukturiranja na primeru Grada Beograda. Autori iznose konkretne kvantitativne rezultate koji se odnose na prihode i neto finansijsku dobit i zaključuju da je uspostavljanje jasne podele između osnivačke i upravljačke funkcije dovelo do brzih i uočljivih efekata na unapređenje operativne efikasnosti.

Poslednji članak, čiji su autori *J. Atanasjević*, *D. Aleksić* i *V. Štimac* pruža pregled stanja u oblasti planiranja politika u Srbiji. Početna premisa autora je da postoji nesumnjiva potreba za razvojnim planiranjem u cilju sprovođenja reformi i da u poređenju sa zemljama EU Srbija značajno zaostaje u pogledu korišćenja strategijskih alata u javnom sektoru. Oni su identifikovali nekoliko oblasti koje bi se mogle unaprediti i predložili moguća rešenja.

Opšti zaključak koji proističe iz svih članaka objavljenih u ovom broju je da u privredi sa veoma malim tržištem poslovni lideri moraju da se potrude da poprave greške u sistemu jer će u suprotnom biti prinuđeni da samo sa margina posmatraju kako to vlada čini umesto njih.

- EP, 3-4, mart-april 2015.

Postoji razlog zbog kojeg u *Ekonomici preduzeća* objavljujemo veliki broj članaka posvećenih tranziciji, a to je opasnost da mnoge stvari krenu u pogrešnom smeru. U fokusu ovog broja je upravo cilj da se odgovori na ovaj izazov. Naime, broj započinje uvodnim člankom profesora *Lj. Madžara*, doajena ekonomske nauke. Članak je samo prvi deo širokog razmatranja profesora *Madžara* o opasnostima koje nosi pogrešno usmeren ili preteran državni intervencionizam, a nastavak će biti objavljen u narednim brojevima. Suptilno uvodeći zanimljive delove iz posleratne jugoslovenske književnosti posvećene borbi za slobodu, autor razjašnjava razlike između liberalne i antiliberalne orijentacije u savremenoj ekonomskoj nauci u Srbiji.

U okviru rubrike pod nazivom *Organizacija i menadžment* *N. Janićijević* i *M. Milovanović* istražuju uticaj organizacione kulture na efekte koje primena informaciono-komunikacione tehnologije ima na decentralizaciju organizacije. Autori su analizirali različite tipove organizacionih kultura i došli do zaključka da će primena IKT u kulturi podrške voditi ka visokoj decentralizaciji, u kulturi zadatka ka umerenoj decentralizaciji, u kulturi moći ka umerenoj centralizaciji i u kulturi uloga ka visokoj centralizaciji.

U prvom članku u rubrici *Finansije* *S. Stojadinović*, *M. Jakšić* i *V. Todorović* predstavljaju rezultate istraživanja o uticaju SDI na spoljnu trgovinu tranzicionih privreda JIE. Njihovi zaključci potencijalno mogu uticati na promenu percepcije o investicijama i trgovinskim tokovima u ovim zemljama i pružiti jednu novu perspektivu za analizu trgovine i investicija.

U narednom članku u ovoj rubrici *I. Domazet* i *I. Simeunović* analiziraju povereničku odgovornost kompanija za osiguranje od autoodgovornosti uslovljenu posebnim karakteristikama finansijskih usluga. Autorke predstavljaju rezultate tržišnog istraživanja stavova korisnika finansijskih usluga osiguranja od autoodgovornosti u zemljama Zapadnog Balkana

U rubrici *Tranzicija i restrukturiranje* *M. Filipović*, *M. Nikolić* i *S. Cvetanović* tretiraju preduzetnički sektor u Srbiji kao osnovu jačanja konkurentnosti. Autori posmatraju stanje i kretanja u ovom sektoru od izbijanja globalne ekonomske krize. Posebno se osvrću na značaj tzv. „gazela“ u pokretanju inovacija i ukupnog privrednog razvoja.

U narednom članku *N. Savić*, *M. Džunić* i *I. Brkić* predstavljaju komparativnu analizu uloge klastera u razvoju regionalne konkurentnosti, na primeru izabranih privreda iz JIE. Rezultati su pokazali da razvoj znanjem intenzivnih usluga, kreativnih industrija i nauke o životu vodi ka višem nivou produktivnosti, mereno BDP *per capita*.

Najzad, posebnu pažnju bi trebalo posvetiti i idejama koje je u članku u rubrici posvećenoj IT predstavio *N. Mrđa*. Predmet njegovog članka je softverska aplikacija za merenje stope prinosa na kapital sukcesivnim vrednovanjem preduzeća. Autor predstavlja moćan finansijski alat za praćenje realizacije biznis planova i odlučivanje na osnovu mesečnog uvida u sve relevantne finansijske podatke.

- EP, 5-6, septembar-oktobar 2015.

U prethodnom broju *Ekonomike preduzeća* objavljen je prvi deo razmatranja profesora *Madžara* o zabludama i opasnostima koje sa sobom nosi preterani državni intervencionizam u Srbiji. Ovaj broj takođe otvara uvodni članak profesora *Lj. Madžara*, koji zapravo predstavlja drugi deo njegove sveobuhvatne diskusije sa savremenicima, kako sa istomišljenicima tako i sa onima koji pripadaju potpuno različitoj ideologiji.

U rubrici *Organizacija i menadžment*, *N. Janićijević* i *I. Marinković* u svom članku prezentuju rezultate empirijske provere validnosti Hofstedeovih merila nacionalne kulture u Srbiji, Francuskoj, Holandiji i Danskoj. Studija je sprovedena da bi se utvrdilo da li su Hofstedeove dimenzije nacionalne kulture još uvek relevantne. Zaključak autora je da su pozicije četiri posmatrane nacionalne kulture, po tri od četiri dimenzije, upravo onakve kakvim ih je Hofstede opisao u svojim studijama.

U drugom članku u okviru ove rubrike, *A. S. Trbović* i *N. Krstić* su istraživale primenu teorije upravljanja zainteresovanim stranama na primeru Srbije. U članku su predstavljeni značajni podaci i preporuke, pri čemu je posebno istaknuto da finansijski sektor najviše pažnje poklanja klijentima, dok sektor građevinarstva (konkretno, industrija cementa) u središte svog poslovanja stavlja lokalnu zajednicu, što je u potpunosti u skladu sa međunarodnom praksom. Međutim, istraživanje je takođe pokazalo da postoji odsustvo razumevanja značaja uloge zainteresovanih strana u unapređenju poslovnih rezultata preduzeća, što upućuje na niži stepen razvijenosti privrede i rane faze tranzicije ka najboljim praksama Evropske unije.

U prvom članku u rubrici *Tranzicija i restrukturiranje*, čiji su autori *Z. Jeremić, M. Milojević i I. Terzić*, analizirane su poslovne performanse najvećih izvoznika u Srbiji u periodu od 2008. do 2014. godine. Autori su formirali bazu podataka koja se sastoji od bilansa oko 4.000 preduzeća koja su bila aktivni izvoznici u posmatranom periodu, zatim od njihovog ostvarenog uvoza i izvoza, kao i statističkih podataka o njihovom poslovanju. Rezultati istraživanja pokazali su da u Srbiji postoji veoma mali broj konkurentnih neto izvoznika, kao i da je koncentracija izvoza usmerena na uzak segment preduzeća koja su pretežno u vlasništvu stranih pravnih lica. Pored toga, investitori su najčešće privučeni niskom cenom radne snage i državnim subvencijama.

Osnovni cilj jedinog članka u rubrici *Marketing* je da razreši dilemu i da odgovor na pitanje da li partnerski odnosi u kanalima marketinga značajno utiču na implementaciju brend menadžmenta. *Z. Bogetić, S. Veljković i D. Stojković* analiziraju iskustva organizacija iz Srbije i Crne Gore. Rezultati istraživanja koje je sprovedeno na uzorku od 121 menadžera iz Srbije i Crne Gore ukazali su na to da posvećenost brend menadžmentu, odnosi u marketing kanalima i brend miopija imaju značajan uticaj na performanse brenda.

U poslednjem članku u okviru rubrike *Tranzicija i restrukturiranje*, *L. Barjaktarović, R. Pindžo i A. Vjetrov* predstavljaju različite modele projektnog finansiranja rezidencijalne izgradnje. Na osnovu analize principa i ponude proizvoda projektnog finansiranja banaka koje posluju u Srbiji autorke su na praktičnom primeru rezidencijalne gradnje u jednom delu Beograda pokazale koji su principi projektnog finansiranja i prednosti za same investitore.

- EP, 7-8, novembar-decembar 2015.

Poslednji broj *Ekonomike preduzeća* u ovoj godini biće posvećen naučnim radovima u okviru projekta „Strategijske i taktičke mere za prevazilaženje krize konkurentnosti realnog sektora u Srbiji“.